

Malo za tem se je slišal topot konjskih kopit in čudno, ulica se sprazni na mah.

litev za narod ter duhovnike prosijo, naj darujejo presv. daritev za slovaški narod. Obenem se pa pozivljejo na občecerkvene določbe, po katerih se mora vsak narod učiti v njegovem jeziku. Še leta 1895 je ukazal Leon XIII., blaženega spomina, ogrskim škofom, da morajo vse narode učiti v njih maternih jezikih.

Druga polovica je pa delati za slovaški narod. »Slovák nech (naj) pracuje (dela) za Slovákov, kolko len stači (more).« Omenjeni pisatelj, Rudolfský, priporoča zlasti ljudske knjižnice. Posebno se pa obrača nov drugo leto izhajajoč slovaški tednik (Slovenský Týždenník), ta smeli bojovník za pravice slovaškega naroda, do mladine, ki jo tudi drugi slovaški listi pozivljejo na delo ter povprašujejo: »Či mladež, tá uspevovaná mládež, mužne ide do boja za preporodenie a prepravenie ľudu do svetla pravdy a svobody?« Začetek je že storjen. Dne 3. avg. t. l. so imeli v Turčianskem Sv. Martinu po dveletnem presledku zopet mladeniški shod. Seveda ta »schôdzka mládeže« ni bila tako sijajen mladeniški shod kakor vseslovenski mladeniški na predvečer sv. Cirila in Metoda pri Mariji Pomagaj na Brezjah, vendar so storili tudi važen korak naprej, ako bodo ostali le stanovitni ti šibki slovaški mladeniči, ki seveda tudi niso tako izobraženi kakor slovenski. Saj jim ni zameriti, ko pa nimajo slovaških ljudskih šol, v madjarske pa hodijo samo nekoliko po zimi — od maja do oktobra so občne počitnice. Kaj se pa v teh šolah nauče, sem že povedal, namreč »za živeti premalo, za umreti preveč.« Na tem mladeniškem shodu so sklenili po predlogu dr. Jána Petrikoviča, da bi bili mladeniški shodi vsako leto. Namen jim je medsebojno spoznavanje in posvetovanje o vseh rečeh narodnega življenja. Za potrebne priprave in informacije naj skrbi tročleni stalni odbor. Posvetovali so se tudi, ali bi naj izdajali poseben list za mladino o leposlovju, umetnosti in vedi. Večina je bila proti temu predlogu ponajveč radi tega, ker je že itak obilo listov — okoli 30 jih imajo — in je malo upanja, da bi novi list prospeval. Zborovalci so se razšli z nado, da bodo bodoči mladeniški shodi še večjega pomena, ne le za mladino, ampak za celi slovaški narod. K temu pojavu je še z ozirom na naše razmere omeniti, da skrbijo za te mladeniške shode večinoma le posvetni gospodje, odvetniki, zdravniki itd. ter visokošolci, ki studirajo v češki Pragi. Duhovniki se v necerkvenih krogih skoro pokazati ne smejo, sicer jih prestavijo v »deveto« deželo, v madjarske kraje, a na njih slovaško mesto pošljejo

madjarone, ki tudi že v šoli uče madjarski katekizem, da tako pripravljajo pot Madjarom, ki želijo, da bi rabili ne le uradniki, ampak tudi duhovniki izključno madjarski jezik v šoli in na prižnici.

Slovaški listi z veseljem zasledujejo krepko gibanje malega a čvrstega našega slovenskega naroda. Zavidajo nam naše dobre šole, ki tako skrbijo za narod s svojo duhovščino. Hvalijo mil. škofa v Trstu, ki je, dasi rojen Nemec, tako pravičen slovanskim narodom. Ko bi le enega takega škofa imeli, pravijo, da bi bili rešeni. Tako pa imajo na krmilu ljudi, ki jih vlada spravi tako visoko, ker o njih upa, da bodo skrbeli predvsem za madjarizacijo. Naš cesar ima namreč kot apostolski kralj ogrski velike pravice v cerkvenem oziru. Odkar pa naš vladar ne vlada več sam, ampak skupno s poslanci po svojih ministrih, opravljajo vse vladarske reči ministri, vladar njih predloge le potrjuje. In tako vladajo na Ogrskem ministri kalvinske vere ter nastavljajo katoliške šole! Zato se pa ni čuditi, da vladajo na Ogrskem tako čudne razmere. Vse to se bo še seveda enkrat masčevalo, toda gorje onim, ki bodo radi tega trpeli!

Zavidajo nas nadalje Slovaki tudi radi svobode, s katero se lahko gibljamo v Avstriji. Na Ogrskem je sploh vsako le malo narodno gibanje nemogoče. Vsak shod se lahko prepove z opazko, da je to puntanje proti madjarščini. Pri zadnjih državnozbornih volitvah so dobili Slovaki po naključju prvkrat štiri narodne poslance. Po naključju, pravim, zakaj eden je bil izvoljen celo na program madjarske katol. ljudske stranke, ki ga pa potem ni hotela sprejeti v svoj klub, nakar je pristopil k narodnim poslancem. A od teh že o dveh sploh ni bilo čuti, da bi kje kaj storila in govorila. Dva pa, ki sta malo nastopila, sta pa bila tožena radi puntanja proti Madjarom, ker sta govorila o ljubezni do slovaškega jezika, in sicer tožena od tistega časa, odkar sta voljena. Končno sta zdaj oba obsojena, dasi je bil eden že enkrat oproščen, nakar ga je najvišje kraljevsko sodišče zopet obsodilo. To je trnavski odvetnik dr. Veselovsky, o katerem pravijo slovaški listi, da je izmed vseh ogrskih državnih poslancev edini z rumunskim narodnim poslancem Vladom, ki je storil v državnem zboru svojo dolžnost.

Toda zakaj ta pisma s temi žalostnimi poročili? — No, morebiti pa bo vendar le ta ali oni stavek komu vzbudil dobre misli in navdušenje za delo v blagor, v pravi blagor slovenskega ljudstva, dokler je še čas. V resnici resnobni so dnovi! Bodimo zado-

voljni z dobrim, kar imamo, in ne kvarimo tega, kar je dobrega pri nas! A uporabimo tudi dobro vsako priliko, ki se nam še ponuja za narodno delo! Zlasti pa skrbimo za izobrazbo in značajnost slovenskega naroda! Ustanavljajmo šole — nadaljevalne mislim, kmetijske, obrtne itd. do srednjih šol in vseučilišča — na vladne stroške, in če ni drugače tudi na lastne, dokler še to smemo! Saj ko se s časom utrdimo, ter se kot zrel narod izkažemo, se nam bo vse to izpremenilo na boljše.

Prisrčen slovenski pozdrav!

Shod na Polzeli.

Cel teden poprej se je govorilo o njem. Od ust do ust je šla govorica, kako bo; posebno se je govorilo o »demokratih«, katerih pride baje ogromno število. Posebno naši prijatelji doli na gmajni so razširjali te govorice in se že v naprej naslajali na škodljivost. Naposled pa je vendar nastopila nedelja.

Krasen dan je napočil po dolgotrajnem deževju. Nad vasjo je z visoke smreke vihrala trobojnica; ves slavnostni prostor je bil v slovenskih barvah. Po večernicah se je začelo ljudstvo shajati. Udeležba je bila ogromna. Malokateri domačinov je ostal doma; prišli pa so tudi gostje iz vseh sosednih krajev, zlasti veliko jih je bilo iz braslovške in šentpeterske občine. Opazili smo tudi kakih 20 socialnih demokratov, ki so delili svoje volilne oklice. Točno ob 3. uri se je shod začel. Predsednik političn. društva »Naprej«, g. dr. Karlovšek pozdravi občinstvo, nato se je na predlog domačega g. nadučitelja izvolil predsednikom shoda gosp. deželni poslanec Ivan Vošnjak iz Šoštanja, kateri podeli besedo najprej dež. poslancu g. dr. Hrašovcu. V prvem delu svojega govora nam poda g. poslanec jasno sliko štajerskega deželn. zbora in delovanja naših poslancev, v drugem pa s krasnimi besedami navdušuje ljudstvo, naj spoštuje svoj jezik in naj odločno zahteva, da ga spoštujejo drugi, posebno tisti, ki živijo na naši zemlji, od naših žuljev. Živahno odobravanje povzročijo zlasti poslanca izvajanja o tistih privandranih tujcih, ki se hočejo šopiriti pri nas in zahtevajo za peščico »Nemcev« vse predpravice, ki vlačijo v slovenske kraje nemške in nemškutarske delavce in jih boljše plačujejo kakor domače. Te besede pač najlažje razumejo Polzelani, saj jim je samo treba odpreti oči, da vidijo, kako se godi njim samim. Za g. dr. Hrašovcem nastopi viharo pozdravljen g. kandidat

Stara reče zdravniku: »Pojdimo hitro, da ne bo prepozno.«

Zdravnik reče: »Kakor je vajina volja.«

»Gospod, oče in mati se ne strašita smrti, ko se gre za sina.«

In šli so čez vrt v drugo nadstropje. Tu v majhni sobici je ležal bogataš. Varali so služinčad, da je v palači pri tleh. Od straha, da kdo drugi ne zboli, so ga prenesli v zadnji del palače v drugo nadstropje.

Na pragu se zdravnik obrne in reče: »Hočete li, da umre v naši veri? Tudi jaz sem katolik, ali bojim se, da bo prepozno.«

»Marija nas ne zapusti, gospod«, reče žena.

Bilo je tiho in temno. Na tleh debele preproge, po zidovih ornare z leki in steklenicami. Ali vsega tega mati ni videla. Njene oči so iskale njega, ki je ležal v postelji v blazine zakopan, njega — izgubljenega sina.

Njegovi tanki, beli prsti so se nemirno igrali na svileni odeji, dih mu je bil nepravilen.

Tu je ležal sam, žrtva smrti, zapuščen od prijateljev, kojim je žrtvoval vero in roditeljsko ljubav.

Plačani strežaj je stal ob vznožju postelje in gledal brez ljubavi nanj. Mati zamenj strežaja.

Sin pogleda mater z motnim očesom. Ni je spoznal.

»Pavle, dete moje, ubogo dete moje!« Vsa sila materine ljubavi in skrbi je morala biti v teh besedah. Bolnik vpre oči in spozna mater.

»Mati, mila mati!«

Hotel ji je dati roke; a so bile preslabe. Mati ga objame in poljubi na blede čelo.

»Vsi so me zapustili, a vi...«

»Ne vsi, tudi tvoj oče je tu;« nato migne možu, naj stopi bližje.

»Tudi vi oče,« zastoče bolnik. »A jaz sem vas odgnal od sebe.«

»Ne govori o tem«, pravi oče, »jaz sem sam kriv; ne smel bi te pustiti med svet.«

Materino obličje se skloni nad umirajočim.

»Pavle, ljubo dete«, mu šepče. »Hočeš, da umreš spokojno in zadovoljno, kakor umrjeva midva z očetom?«

»Hočem, mati.«

»Teda j moraš umreti v naši sveti veri.«

»Ne morem, mati. Kako mi naj Bog odpusti? Kako se naj nađejam milosti, ko sem zavrzel vero svojega detinstva?«

»Vidiš, jaz sem prišla k tebi, akoravno si me tako hudo užalil. Ali misliš, da je Bog manj milostljiv?«

Bolnik je stokal.

»Pavle! Bog je ljubez. On je odpustil tudi tistim, ki so ga križali.«

On pogleda na križec, ki je visel na molek materinem, in reče: »Mati, vsi hočemo v jedni veri umreti, da se zopet najdemo.«

Globoko se nagne srečna mati k sinu ter reče:

»Hvala ti, Marija, našla sem zopet sina.«

Posljejo po katoliškega duhovnika. Brez strahu, brez obotavljanja je prihitel v sobo bolnika. Ni se bal nalezljive bolezni, mislil je samo, da mu je rešiti dušo.

Pokrili so mizo z belim prtom, nanj dali križ in sveče. Zvonček se zasliši, javlja, da pride rešenje.

In prišel je Jezus in z njim mir. Bilo je okrog polnoči in roka, za katero je držala srečna mati, mu je postajala hladna in ledena. Smrtni znoj je zablestel na bolnikovem čelu.

Naenkrat odpre oči; zadnje moči zbere in reče s hropečim glasom:

»Hvala vam, draga mati in oče!«

Za nekaj hipov zatisne mati mrtvemu sinu oči.

»Kmalu se vidimo, ljubljeno dete«, reče in poklekne kraj postelje, da prva pomoli za njegovo dušo.

A njegova duša je poletela do prestola dobrega Očeta v nebesa, koji je vroče pritnil na svoje srce izgubljenega in zopet najdenega sina.